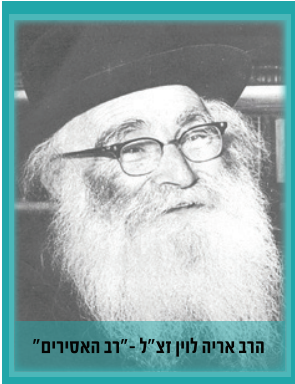
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ד' חשוון תשפ"ג

גליון מספר 277

פרשת נח

דרך חיים

"ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה... ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול" (בראשית ז א-ז) - "אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים" (רש"י), "אמר ר' יוחנן: נח מחוסר אמונה היה, אלולי שהגיעו המים עד קרסוליו לא נכנס לתיבה" (בראשית רבה לב). איך ניתן להבין את המציאות שנח הצדיק התמים היה קטן אמונה חלילה? אנו יודעים כי נביא שעובר על נבואתו חייב מיתה בידי שמים (סנהדרין פט), והלא הקב"ה ציווה את נח לעשות תיבה ולהיכנס לתוכה, האם חשוד היה נח ככובש נבואתו מתוך קטנות אמונה?

נח בונה את התיבה מאה ועשרים שנה, מזהיר הוא ללא הרף את הדור מפני המבול הממשמש ובא. כל בני דורו מבזים אותו ולועגים לו. נח רואה את כל בעלי החיים באים שניים שניים אל התיבה, והקב"ה מודיע לו "כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה... ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ" (שם ד-י), וכי נח ראה כל זאת ועדיין לא האמין?!

אלא שנח לאחר מאה ועשרים שנים של אזהרת בני דורו הניח כי לא יתכן שלא נמצא ולו אחד שהושפע לטובה מכח תוכחותיו. הבין נח כי לו אחד מבני העולם הושפע מדבריו הרי שהמבול יימנע, כפי שמצינו אצל אברהם אבינו שבעתירותיו על סדום הניח כי סדום יכולה להינצל גם בעבור עשרה, וכפי שכותב רש"י (שם יח לב): "על פחות לא בקש. אמר דור המבול היו שמונה, נח ובניו ונשיהם ולא הצילו על דורם, ועל תשעה על ידי צירוף [של הקב"ה] כבר בקש ולא מצא". זו הסיבה שכל ימי מתושלח לא בא המבול, משום שהיה הוא העשירי לקיום העולם (רש"י בראשית ז ד). נח ידע כי מוכרח הדבר שהושפעו בני דורו מתוכחותיו, ולכן ציפה כי לא עתיד להגיע המבול אל העולם.

אם כן עולה השאלה, כיצד באמת לא הושפעו מדבריו של נח? אלא שודאי שדבריו נכנסו לאזניהם וליבותיהם של בני דורו, אך לצד זאת לא הספיקו עד לכדי עשיית שינוי של ממש. זו הייתה הסיבה שהקב"ה עיכב את המבול מלהגיע עד תום ימי אבלו של מתושלח, "והוא מבואר דבהספדו של צדיק אולי יחזרו בתשובה שאין עוד מי שיגן עליהם כי אפס הצדיק" (מהרש"א סנהדרין קח:). ציפה נח כי אותם זרעי תשובה ששתל הוא בליבם ינבטו באותם הימים. לא זו בלבד, אלא שבאותם ימים שינה הקב"ה סדרי בראשית, ודברים אלו יכולים אף הם לעורר את ליבם. כך קיווה הוא שמא עליית המים עד קרסוליהם תהיה הגורם המכריע להתעורר התשובה השלמה בליבם, אך משראה שלא נעשה כן לא הייתה בידו עוד ברירה ונכנס לתוך התיבה.

אבל הדברים קל וחומר מיונה, שכשנשלח לנינוה

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

נמנע מללכת באמרו: "יודע אני שהגוים קריבי תשובה הן, עכשיו הן עושין תשובה והקב"ה שולח רוגזו על ישראל" (פרקי דר' אליעזר ט). אם יונה חשש בצדק שכל נינוה תשוב בתשובה מכח תוכחתו, מדוע לא זכה נח כי אדם אחד ויחיד ישוב בתשובה מכל בני דורו? ועוד יותר, שהדבר לווה בשינוי סדרי בראשית, בהתעוררות התשובה המקווה בימי מתושלח, בתחילת ירידת מי המבול. מכאן רואים את התשובה לדברי חז"ל על חסרון האמונה של נח.

נח קיווה כי המבול הניסי יעורר את בני דורו, ובזה הבליט את הפרדתו והבחנתו בין הנהגת ה' בנס להנהגת ה' בטבע. בעיניו של נח היו אלו ב' הנהגות שנויות ונפרדות. כי אלמלא היה רואה בהן הנהגה אחת הרי שאין חילוק בין אי תשובת בני דורו ביום-יום על ידי תוכחותיו לתשובתם על ידי הנס. אצל הקב"ה אין חילוק בין לידה טבעית ללידת אברהם בן ק' ושרה בת צ'. זוהי התביעה האלקית אף כלפי שרה "למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי. היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן" (בראשית יח יג-יד). מעין ביקורת זו על נח מצינו בדברי חז"ל גם על הגר. הגר הולכת ותועה במדבר, "ויפקח אלהים את עיניה ותלך ותמלא את החמת, הדא אמרת מחוסרת אמונה הייתה" (בראשית רבה נג), שכן אם הייתה בעלת אמונה הייתה יודעת כי לא יפלא מה' היכולת לשוב ולפקוח את עיניה ולהראות לה בארות במדבר, שלא קצרה יד ה' להושיע ואין שום הבחנה בין הנהגת הטבע והנהגת הנס לגבי הקב"ה.

התורה היא מלשון הוראה (זהר). הנביאים התנבאו כולם על הגאולה, ומורה חבקוק (ב ג): "אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר". אחד מעיקרי היהדות היא האמונה השלמה בביאת המשיח, כפי שאנו מעידים ג' פעמים ביום "כי לישועתך קוינו כל היום". וזו היא השאלה שעליה נישאל בבואנו לבית עולמנו: 'ציפית לישועה?'. ודאי אנו מצפים ומאמינים בלא כל ספק, השאלה אם אנו מאמינים באמונה שלמה ממש כאמיתת הטבע.

כשנסעו מרן האמרי אמת מגור והחפץ חיים יחדיו, אמר החפץ חיים לרבי כי כל יום אנו אומרים "מצפים לישועה", ובשבת אנו אומרים "כי מחכים אנחנו לך", האם אנחנו באמת מחכים? האם אנו באמת מצפים? האם זוהי אמונה שלמה? או שחלילה אנו מאמינים ולא מאמינים, וזהו בכלל מצב של להיות מקטני אמונה.

זוהי הביקורת של נח. למעלתו הגדולה ציפה נח עד הרגע האחרון, אך במה שתלה את ישועת ה' להתעוררות תשובת בני דורו גילה פגם באמונה השלמה של הנוכחות האלקית בהנהגת העולם כל עת ורגע.

שבת שלום!

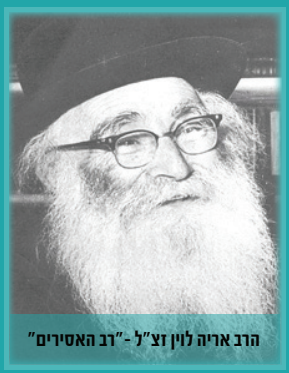
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

כשנפטרה רעייתו, הרבנית צפורה חנה, היה מכתת ר' אריה את רגליו לחנות המכולת כדי לקנות לעצמו מצרכי מזון.

משראוהו הנשים שהמתינו במכולת לתורן, היו מפנות לו את מקומן בתור, כדי שלא יבטל את זמנו על עמידה בתור. ברם, הוא סירב להיענות לבקשתן להקדים את תורו באמרו: "נשים אלה מטפלות בילדים רכים בביתן, ולכן מגיעה להן זכות הקדימה".

(צדיק יסוד עולם עמ' 361)

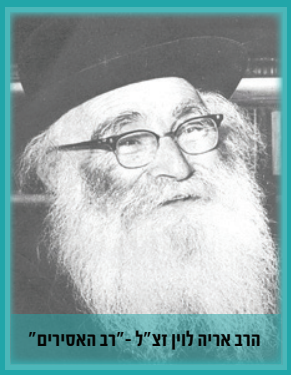
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מצות עשה מן התורה לקדש את השבת, שנאמר "זכור את יום השבת לקדשו", ולמדו הפוסקים כי יש לזכור את השבת בכניסתה וביציאתה. ותיקנו חכמים שאופן קיום מצות עשה זו היא דווקא על כוס יין, באמירת קידוש בליל שבת ובאמירת ההבדלה בצאת השבת.

אף שמצוה זו היא מצות עשה שהזמן גרמא פסק מרן השלחן ערוך (רעא ב) ש"נשים חייבות בקידוש". טעם הדבר הוא משום שהקישה התורה את "זכור" ל"שמור", וכשם שהנשים חייבות בשמירת השבת, הוה אומר בזהירות מחילול שבת בעשיית מלאכה, כך גם חייבות הן בזכירת השבת בכניסתה וביציאתה.

כיוון שנשים חייבות במצוה זו, מעיקר הדין נשים יכולות להוציא ולצאת ידי חובה. אלא שכיוון שהיו מהפוסקים שסברו שנשים אינן חייבות במצוה זו משום שהזמן גרמא, הרי שמן הראוי לחוש לכך ולא לצאת ידי חובה בקידוש על ידי אשה, וכן שלא יקדש מי שכבר יצא ידי חובת הקידוש עבור אשה שלא יצאה ידי חובת הקידוש. ומן הראוי שנשים תתפללנה תפילת ערב שבת, במהלכה אנו אומרים "מקדש השבת", שבזה מקיימים מצות קידוש בכניסת השבת.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

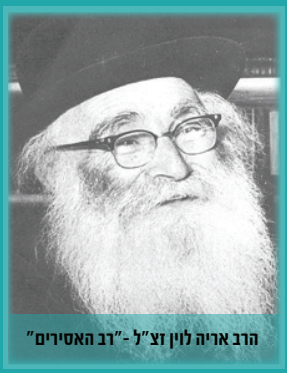

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | יש מנהג בבית הכנסת שלנו לעשות קידוש בליל שבת, האם יש להקפיד ליטול ידיים אחר הקידוש על מנת לקיים "קידוש במקום סעודה"?

תשובה | מנהג זה הוא מנהג קדום שמופיע בדברי הרמב"ם, והמ"ב (סי' רס"ט) כותב שאין לבטל אותו כי הוא מנהג גאונים. אולם כיום בארץ ישראל לא נוהגים את המנהג הזה, ודו"ז בהר צבי (או"ח סי' קנג) כתב שמחוץ לירושלים מי שרוצה לנהוג את המנהג יכול לנהוג. אבל המנהג הקדום היה שקטן שותה מהיין או אדם שנשאר לאכול בבית הכנסת והמקדש יכול לקדש שוב לבני ביתו על מנת להוציאם ידי חובה, שכן לא יוצא ידי חובה בקידוש זה אם אינו אוכל שם.

שאלה | האם מותר לקדש ולהבדיל על יין בכוס חד-פעמית?

תשובה | כן, משום שהיא יציבה וחשובה ואפשר לשוטפה. זאת למעט כוסות מקרטון שלאחר פעם אחת כבר בטל דינן מדין כוס. ומה שמשמע מהג"ר משה פיינשטיין והמנחת יצחק להחמיר כוונתם דווקא בכוס קרטון. וכן פסק דו"ז מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בפשיטות, וכן מורה מו"ר הגרי"מ שטרן שליט"א בפשיטות לכל השואלים.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: office@ish-tsadik.org.il | אתר: www.ish-tsadik.org.il

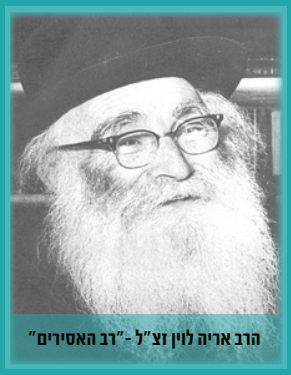
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שלום ילדים, מה שלומכם? איך אתם מרגישים?

אנחנו אחרי השבת הראשונה בה התחלנו מחדש את הקריאה בספר תורה בפרשת השבוע.

מה הכי מרגש אתכם בבריאת העולם?

נסו לגלות כמה פרטים אתם זוכרים מבראשית.

השבת נצא למסע גשום במיוחד, כזה שאפילו מעיל לא יעזור. מוכנים? מתחילים

קרה לכם שלימדו אתכם דבר חדש וגיליתם ששכחתם אותו, או שהתבלבלתם, ואז היה צריך ללמוד אותו שוב, להסביר לנו ולהמתין בסבלנות עד שנבין ונזכור?

קרה לכם שפגשתם אדם שיש בו משהו מיוחד, אולי דמות מעניינת מספר או מפרשה והייתם רוצים להיות ממש כאלה גם? להתלבש כמותו, ללמוד ולדבר אותו דבר, כמו האפרוחים שהולכים אחרי אמא אווזה ועושים מה שהיא עושה. לחקות אותו, רק כדי שנוכל להיראות או להרגיש אותו דבר.

נסו לחשוב על דמות חשובה שהשפיעה עליכם ולרשום מה היה הדבר המיוחד שהשאיר רושם עליכם? אולי התנהגות מיוחדת שלמדתם ממנה, או משהו אחר שנשאר לכם בזיכרון.

אפשר דמות ממשפחה, הלימודים, דמות מהתורה, היסטוריה או מתוך סיפור.

לפעמים אנחנו רוצים להיראות כמו אמא או אבא, אולי כמו הגננת, הרב, המלמד או המורה. ולפעמים זה חבר או חברה או מישהו מהמשפחה או מסיפורים שאנחנו רוצים ללמוד ממנו משהו, אז אנחנו חוזרים אחריו כי אנחנו ממש רוצים. רגעים כאלו שאנחנו מגלים דבר חדש על העולם בלי שמישהו הסביר לנו, רק כי הסכמנו להתבונן במעשים של אנשים אחרים וללמוד מהם. זה ממש מיוחד.

אנחנו בוחרים לעשות מה שאחרים עושים כדי ללמוד ולגדול.

דרך החיקוי אנחנו לומדים מאדם אחר. זה כל-כך טבעי, ככה נולדנו.

תינוק לומד לדבר, לאכול, ללכת מלהתבונן על אחרים ולנסות להצליח כמו שהם מצליחים.

נח היה איש צדיק ותמים בדורותיו, הוא יכול היה ללמוד מההתנהגות של השכנים והחברים שלו, שפחות הלכו בדרכי תורה ומצוות. ולמרות זאת, היה נח מדבר בכבוד לכל מי שפנה אליו והיה לכולם נוח איתו. נח עשה את הדברים בדרך ה',

המשך בעמוד הבא

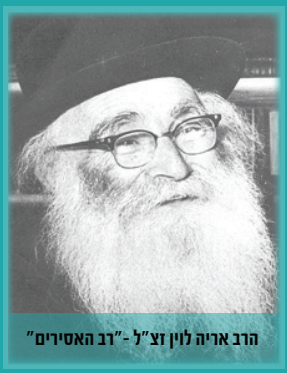
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

המשך מהעמוד הקודם

בתמימות, רצה להתחקות אחרי המצוות, בלי לנסות ללמד אף אחד, הוא רצה לעשות טוב. עכשיו אנחנו יודעים למה קראו לו נח, הילדים שלו ראו כמה נוח הוא עם כולם, כמה הוא נוהג בדרך טובה ורצו להיות כמותו. גם במהלך המבול היה נח ממשיך בעשיית הטוב ובגמילות חסדים, ודאג לכל סוגי בעלי החיים שבעולם שהיו יחד עימו בתיבה. כך רצו גם בניו להיות כמוהו, צדיקים וגומלי חסדים, במקום ללמוד משאר האנשים שלא הלכו בדרך טובה.

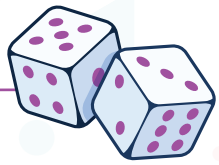

משחק

אחד המשתתפים יוצא החוצה. לאחר שיצא, בוחרים משתתף שיעשה תנועות שונות והמשתתפים יחקו אותו.

בכל פעם שיעשה תנועה אחרת, כל המשתתפים ימשיכו את התנועה מיד אחריו.

המשתתף שיצא החוצה, יצטרך לגלות מי מתחיל את התנועה שאותה כולם מחקים.

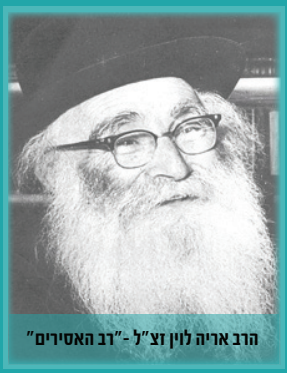
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

המדינה קמה והאנשים שנלחמו בתקופת המחתרות הפכו לשרים, חברי כנסת ועוד. אך הם לא שכחו כמה קשה היה להם בכלא, ולא שכחו מי עזר להם שם. הם החליטו לתת מתנה לר' אריה, לאות תודה. אבל התברר שהמשימה לא קלה.

"יש לי רעיון! שמעתי על המצאה חדשה!" אחד מהם נזכר. "אני עדיין צריך לברר, אך נדמה לי שקורים למכשיר – מקרר".

"כבר ניסיתי", אמר אחר. "ראיתי פעם את ר' אריה סוחב גושי קרח כבדים הביתה. אמרתי לו: אתה כבר מבוגר, חבל, אקנה לך מקרר שפועל על חשמל! אבל הוא לא הסכים בכלל".

"יש לי רעיון!" קרא אחד מהם, נלהב. "אני יודע מה נקנה לרב– שעון מזהב!".

"כבר ניסיתי", אמר אחר, "קניתי לו שעון יקר, והוא אמר: אין צורך, גם בלי שעון מהודר, אנני מקדים ואינני מאחר, תן זאת במתנה למישהו אחר".

"יש לי רעיון!" אמר אחד בביטחון. "ראיתם פעם באיזה בית קטן ופשוט מתגורר ר' אריה? כל כך קר שם לגור, אז נקנה לו תנור!". אף אחד לא התנגד והוחלט לקנות תנור כמתנת תודה.

בשעת בוקר עצרה משאית ליד הבית של ר' אריה. שני סבלים הוציאו ממנה ארגז ובו תנור והובילו אותו לכניסה לבית הרב. הם דפקו על הדלת. "רק רגע, אני כבר בא!" קרא ר' אריה וניגש לפתוח את הדלת

"שלום וברכה!" אמר בהתרגשות לסבלים והסכל על הארגז שלידם. "אל תתאמצו" אמר, "אתם יכולים להניח על הריצפה את הארגז. מי אתם ומה אתם סוחבים?". "באנו להעביר לך משלוח" אמר אחד הסבלים.

המשך בעמוד הבא

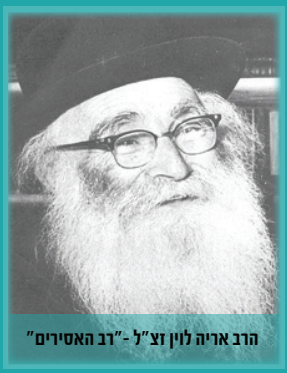
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה התפלא. מי יכול לשלוח אליו משלוח ומה יכול להיות בתוכו? הסבלים פתחו את הארגז והתגלה התנור חימום שבתוכו. הרב התבונן בארגז ולפתע חייך חיוך גדול "מצוין!" קרא בשמחה, "ברוך ה', בדיוק מה שרציתי!". הסבלים חייכו גם, "שמחנו לעזור, תהנה מהתנור".

"שאני אהנה? כלל לא", אמר הרב. "התנור הזה מושלם בשביל שרה-לאה, האלמנה הזקנה שגרה ממול. מסכנה, היא קופאת מקור! אין מי שיעזור לה. בכל פעם שאני רואה אותה, אני אומר לעצמי: הלוואי שהייתה לי דרך לפחות לסייע לה לחמם את ביתה. התנור הוא בדיוק מה שהייתי צריך! אנא, תעשו מאמץ קטן ותעזרו לי לסחוב אליה את התנור...".

ילדים יקרים, זכינו ללמוד מנח ומר' אריה איך אפשר להיות טובים יותר, גומלי חסדים, וללמוד ממעשים טובים של אחרים של אחרים או לעזור למי שלידינו. יהי רצון שנזכה גם אנחנו להיות דוגמא אישית נכונה וראויה לחברים, לשכנים ולמשפחה.

שבת שלום